

Таким чином, конкурентоспроможність підприємства – це наслідок дії всієї сукупності критеріїв ресурсної складової (вартісної та якісної ресурсозабезпеченості; структури та якості трудових ресурсів; рівня використання виробничих основних фондів) та функціональної складової (маркетингової, інноваційної, інвестиційної, експортної, товарної).

Висновки. Отже, підвищення конкурентоспроможності має ґрунтуватися на економіко-параметричному розрахунку її складових елементів: маркетингової, інвестиційної, ресурсної, інноваційної, товарної, експортної, виробничо-технологічної та продуктивно-трудої спроможності. Встановлюються параметричні нормативні значення і визначаються фактичні індивідуальні показники. Оцінка конкурентних переваг підприємства здійснюється на основі встановлення середнього рейтингу за груповими показниками та їх сумарного показника.

Література

1. Курганська Б. М. Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоздатності підприємства (на прикладі швейної промисловості) : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.06.01 “Економіка, організація і управління підприємствами” / Б. М. Курганська. – Л., 2002. – 21 с.
2. Пастернак Є. Л. Оцінювання конкурентних позицій підприємства в процесі формування його маркетингової стратегії : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / Є. Л. Пастернак. – К., 2008. – 20 с.
3. Волинський Г. Про конкурентні переваги в умовах глобалізації / Г. Волинський // Економіка України. – 2006. – № 12. – С. 68–72.
4. Борзенков С. В. Створення та розвиток конкурентної переваги компанії в сучасних умовах / С. В. Борзенков // Економіка та підприємництво. Держава та регіони. – 2006. – № 4. – С. 35–38.
5. Борисенко З. Основи конкурентної політики / З. Борисенко. – К. : Таксон, 2004. – 248 с.

УДК 658.12

О. Ю. ШИЛОВА, К. В. ФУНДЕРЯКА
Донецький національний технічний університет

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено процес розробки і обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства з урахуванням системи економічних і неекономічних цілей розвитку підприємства. Запропоновано механізм формування інвестиційної стратегії суб'єктів господарювання.

The process of development and validation of the investment strategy of the company in view of economic and non-economic objectives of the enterprise. An mechanism for the formation of the investment strategy of economic entities.

Ключові слова: стратегія, підприємство, інвестиція, проект, алгоритм.

Вступ. У сучасних умовах господарювання, що характеризуються мінливістю, жорсткою конкуренцією та високим рівнем ризику ведення господарської діяльності першочерговим завданням будь-якого підприємства є не тільки адаптація до змін у факторах навколишнього макросередовища, а насамперед їх випередження, що потребує здійснення капіталовкладень в подальший розвиток підприємства. Це також обумовлює необхідність вдосконалення системи управління інвестиційною діяльністю на основі прогнозування її напрямів і форм з метою реалізації системи цілей розвитку суб'єкта господарювання та його адаптації до змінюваних умов ведення діяльності. Таким чином, важливим інструментом перспективного управління розвитком підприємств на основі здійснення інвестиційної діяльності, стає обґрунтування і впровадження інвестиційної стратегії.

Теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування та реалізації інвестиційної стратегії підприємства, знайшли своє відображення у працях відомих вітчизняних і закордонних економістів І. Ансоффа, І. Бланка, С. Бріггема, І. Ліпсица, В. Коссова, Б. Карлофа, У. Кінга, Д. Кліланда, Н. Непогодіної, А. Пересади, В. Хобти, Д. Черваньова, М. Чумаченка, У. Шарпа, О. Ястремської. Дослідження існуючих підходів до обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства показало, що серед вчених немає спільної думки з приводу складу і послідовності етапів планування і реалізації стратегії інвестування, що викликано розбіжністю трактування сутності інвестиційної стратегії і її місця в системі забезпечення розвитку підприємства. Тому обґрунтування і узагальнення пануючих в сучасних умовах підходів є актуальним питанням, що дозволить створити передумови для більш широкого впровадження комплексу розробок на підприємствах в напрямку обґрунтування і впровадження інвестиційної стратегії.

Тому **метою дослідження** виступає обґрунтування методичного підходу щодо механізму формування інвестиційної стратегії підприємства.

Основний розділ. Відсутність єдиного підходу до обґрунтування інвестиційної стратегії розвитку підприємства викликана насамперед розбіжностями трактування поняття інвестиційної стратегії. Це пояснюється в чергу складністю процесів здійснення капіталовкладень, при плануванні яких необхідно враховувати

велику кількість факторів, певна частина з яких є специфічними для реципієнта. Невідповідності в підходах до стратегічного планування і реалізації інвестиційної діяльності, викликані конкретизацією методів відповідно до умов впровадження інвестиційної стратегії, спричиняють складнощі при виборі методів її обґрунтування.

Науковці [1–3] визначають інвестиційну стратегію як систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності та шляхів її досягнення, що повністю відповідає особливостям системного наукового підходу. Відповідно до такого підходу інвестиційна стратегія представляється у вигляді сукупності взаємопов'язаних складових, спрямованих на досягнення встановленої мети. При цьому слід зазначити, що, з одного боку, інвестиційна стратегія повинна бути складовою загальної стратегії суб'єкта господарювання, а з іншого – мати на меті реалізацію системи цілей, спрямованих на подальший розвиток підприємства. Застосовуючи процесний науковий підхід, матимемо таку сутнісну характеристику інвестиційної стратегії – це сукупність дій, пов'язаних із формуванням системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності, яка передбачає вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення [4–5]. При цьому необхідно наголосити, що система цілей інвестиційної діяльності повинна узгоджуватись із метою і системою цілей розвитку підприємства. За умови, що основною метою розвитку підприємства є зростання його вартості, конкретизація цілей повинна базуватись на таких напрямках як зміцнення положення на ринку підвищення ефективності використання людського і матеріально-технічного капіталу, вдосконалення системи управління господарюючим суб'єктом, створення передумов для стабільної роботи, а також зростання значущості інноваційних перетворень. Кожен з вказаних напрямів розвитку підприємства обов'язково потребує процедури здійснення капіталовкладень з подальшою оцінкою соціально-економічних, екологічних, інституційних і правових результатів інвестиції.

Досліджуючи підґрунтя стратегічного управління капіталовкладеннями підприємства, слід наголосити на нетотожності понять “стратегічне планування інвестиційної діяльності” і “інвестиційна стратегія”, оскільки стратегічне планування є функцією управління підприємством, а інвестиційна стратегія засобом досягнення поставлених цілей [6]. Окремі економісти схильні ототожнювати поняття інвестиційної стратегії і стратегії фінансового управління, під якою слід розуміти систему рішень і намічених напрямків діяльності, розрахованих на довгострокову перспективу і які передбачають досягнення поставлених фінансових цілей щодо забезпечення стабільної роботи підприємства в умовах впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Існує також думка про підлеглий характер інвестиційної стратегії стосовно фінансової [2], однак остання представляє собою лише певну частину здійснення інвестицій – обґрунтування джерел фінансування, їх вартості, умов і термінів повернення, вплив на соціально-економічний стан підприємства-реципієнта. Крім того, принципова різниця між фінансовою і інвестиційною стратегіями криється також в практичному їх забезпеченні в ході здійснення господарської діяльності. Так, відповідно до стандартів бухгалтерського обліку [7], інвестиційна діяльність пов'язана насамперед із здійсненням вкладень в реальні або фінансові об'єкти, в той час як фінансова потребує операцій, що призводять до змін в структурі власних і залучених джерел фінансування діяльності в цілому і інвестицій зокрема. При цьому як інвестиційна, так і фінансова діяльність спрямовані на подальший розвиток підприємств шляхом досягнення специфічних для них цілей [4].

Таким чином, під інвестиційною стратегією пропонується розуміти один з функціональних видів загальної стратегії підприємства у вигляді сукупності дій підприємства із залучення і використання капіталовкладень, яка передбачає певну послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей із забезпечення розвитку підприємства. Формування і реалізація інвестиційної стратегії полягає в тому, що економічна сутність капіталовкладень міститься в низці альтернативних інвестиційних проектів, які передбачають досягнення встановлених результатів на певних проміжках життєвого циклу підприємства. Це потребує врахування низки факторів макроекономічного характеру, а також особливостей здійснення господарської діяльності певного підприємства. Окрім зазначених чинників інвестиційна стратегія формується, виходячи з таких факторів, як спрямованість загальної стратегії розвитку підприємства, стадія життєвого циклу організації, інвестиційна привабливість підприємства, характеристики ринку інвестиційних і фінансових ресурсів [5; 8].

Вихідним моментом формування інвестиційної стратегії повинно бути обґрунтування цілей інвестування, яке повинно узгоджуватись із загальними цілями розвитку підприємства. Відповідно до виявлених проблем і досягнення встановлених на цьому етапі цілей необхідно здійснити аналіз факторів макро- і мікроточення підприємства. Обґрунтування набору чинників представляється початковою процедурою серед зазначених дій, оскільки необхідно також визначити силу і напрям впливу відібраних факторів на результативність інвестиційної стратегії [9–10] відповідно до певних умов підприємства.

Після детального аналізу факторів, що здійснюють найбільший вплив на результативність обраного напрямку інвестування, необхідно сформулювати альтернативні проекти, реалізація яких спрямовуватиметься на досягнення встановлених цілей у встановлені терміни [11–12]. Альтернативні проекти визначатимуть напрямки капіталовкладень, зумовлені потребами розвитку підприємства в цілому або окремими його підрозділами чи сферами діяльності.

Наступним етапом повинен бути вибір, що базується на кількісній оцінці альтернативних проектів, які складають інвестиційну стратегію за традиційними критеріями – ризикованості та економічної ефективності (чиста дисконтована вартість, внутрішня норма прибутковості, індекс прибутковості, дисконтований період окупності, фінансовий план) [3; 13–15]. Саме всебічний аналіз альтернативних проектів та прогнозування їх впливу на загальний розвиток підприємства дасть змогу вибрати оптимальну структуру інвестиційної стратегії. При цьому для кожного об'єкта інвестування необхідно використовувати конкретний методичний підхід з ура-

хуванням особливостей його реалізації. За результатами оцінки необхідно провести ранжування окремих інвестиційних проектів за рівнем їх впливу на результативність стратегії в цілому. При інших рівних умовах доцільно відбирати для реалізації ті інвестиційні об'єкти, які забезпечуватимуть найбільшу ефективність за не-економічними критеріями. Поряд з забезпеченням високої дохідності інвестиційної стратегії підприємства важливим аспектом є мінімізація інвестиційних ризиків. У процесі реалізації цього напрямку інвестиційної політики повинні бути в першу чергу оцінені ризики, властиві кожному конкретному об'єкту інвестування. За результатами такої оцінки необхідно провести ранжування об'єктів інвестування за рівнем їх ризиків і дохідності, і відбирати ті з них, що забезпечують дотримання оптимального співвідношення між зазначеними параметрами.

За результатами ранжування економічних індикаторів інвестиційних проектів необхідно оцінити не-економічний ефект від впровадження інвестиційної стратегії. На думку багатьох вчених необхідне розмежування економічного і соціального ефекту інвестицій, оскільки в процесі своєї діяльності, інвестор не повинен орієнтуватися тільки на одну мету – отримання прибутку, оскільки поєднання даних ефектів забезпечить максимальний результат і може призвести до позитивного ефекту синергії. В сучасних умовах, коли основою концепцією подальшого розвитку стає стале його забезпечення [16], важливими критеріями відбору інвестиційних проектів і стратегій повинні бути поряд із економічними і соціальними важелями також екологічні показники [17–18], оскільки вони також визначають результат здійснення інвестиційної діяльності відповідно до термінології інвестування, визначеної у Законі України [19]. При цьому екологічний ефект від впровадження інвестиційної стратегії доцільно визначати відповідно до попередженого, а не спричиненого збитку, що повністю відповідатиме меті і цілям розвитку підприємства щодо забезпечення сталого стану, не спричиняючи шкоди компонентам навколишнього природного середовища. Для вирішення цієї задачі в рамках стратегічного планування інвестицій необхідно скористатись відповідними наказами Міністерства екології та природних ресурсів України [20–21]. Такий методичний підхід в повній мірі дозволяє ранжувати інвестиційні проекти, що складають інвестиційну стратегію, не тільки за показником суми попередженого або спричиненого збитку, але й за рівнем негативного впливу викидів і скидів окремих речовин на фінансово-економічний стан підприємства через систему екологічних витрат, штрафів і податків.

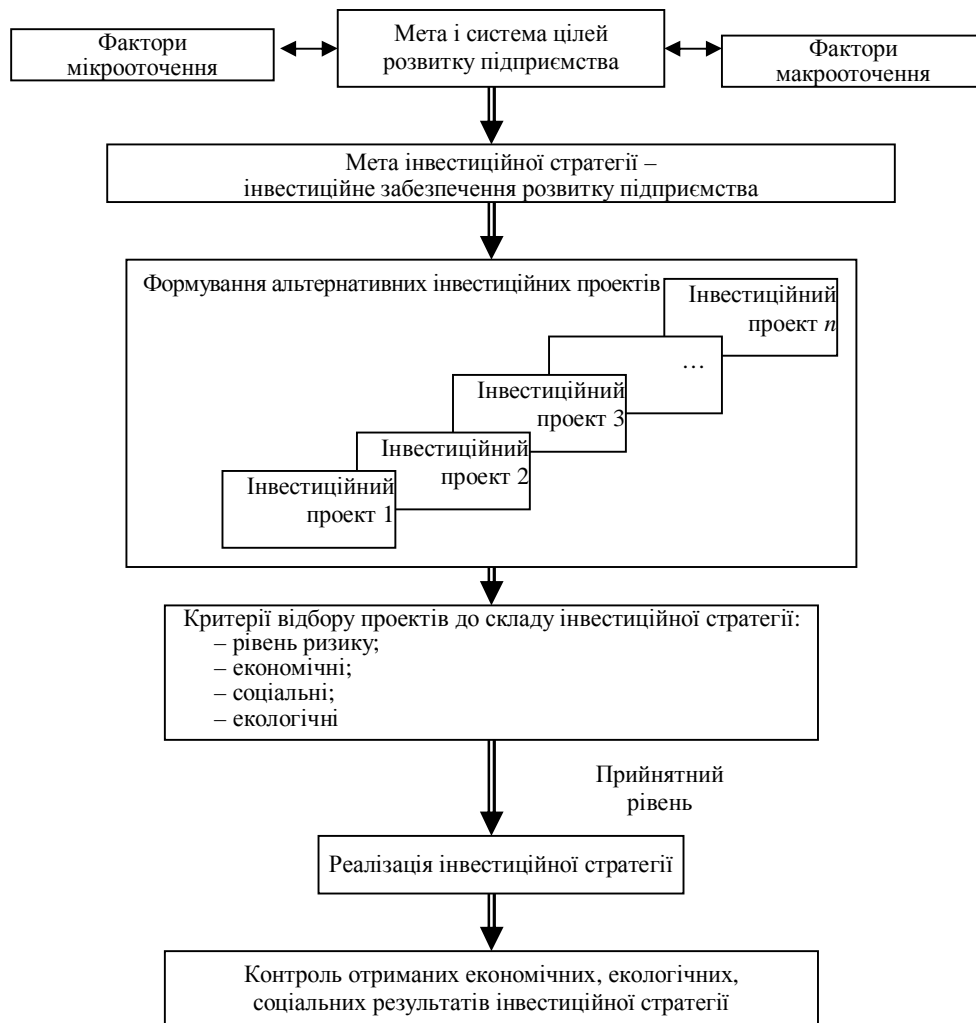

Рис. 1. Механізм формування інвестиційної стратегії підприємства

Вибір інвестиційних проектів за визначеними критеріями, що будуть складати інвестиційну стратегію, потребуватиме на подальших етапах інвестиційного планування відповідних методів контролю. Це питання є актуальним, оскільки фактичні умови реалізації і впровадження інвестиційної стратегії відчутно різнитимуться від запланованих, враховуючи циклічну природу економічних умов здійснення капіталовкладень і досягнення мети економічного розвитку відповідно етапів життєвого циклу підприємства.

Підсумовуючи визначене, пропонується наступна схема механізму формування інвестиційної стратегії підприємства (рис. 1).

Такий підхід дозволить суб'єкту інвестиційної стратегії не тільки сформулювати альтернативні напрямки її реалізації, але й обґрунтувати критерії вибору з урахуванням вимог конкретного реципієнта.

Висновки. У сучасних умовах господарювання інвестиційна стратегія є одним з ключових факторів, що обумовлює успішність підприємства і забезпечує його подальший розвиток. Процес розробки, обґрунтування і впровадження інвестиційної стратегії є важливою складовою загальної системи стратегічного управління підприємством. Формування інвестиційної стратегії має здійснюватися на основі всебічного аналізу особливостей зовнішнього економіко-правового середовища, специфіки галузі та внутрішніх особливостей підприємства. Для визначення оптимального складу інвестиційних проектів, що формують інвестиційну стратегію, необхідно спиратися на прогноз економічного та неекономічного ефектів її впровадження. Запропонований методичний підхід щодо механізму формування інвестиційної стратегії спирається на послідовність визначення інвестиційної стратегії та взаємозв'язок її етапів. Це спрощує процедуру практичного застосування представлених розробок. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення та розробку методів, використання яких на кожному з етапів запропонованого механізму дає змогу підвищити ефективність управлінських рішень щодо капіталовкладень в розвиток підприємства. Актуальними також залишаються питання щодо вагомості різних критеріїв вибору інвестиційної стратегії у вирішальному обґрунтуванні напрямів капіталовкладень.

Література

1. Відоменко І. О. Сучасні підходи до розробки інвестиційної стратегії підприємств / І. О. Відоменко, Є. В. Кривша // Економіка харчової промисловості. – 2010. – № 2. – С. 8–13.
2. Ляхович Л. А. Інвестиційна стратегія підприємства в кризових умовах господарювання / Л. А. Ляхович // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 1. – С. 167–171.
3. Сорока М. В. Моделювання інвестиційної стратегії машинобудівного підприємства в умовах ризику / М. В. Сорока // Вісник НУ “Львівська політехніка”: зб. наук. праць. – Л. – 2008, вип. 6.2. – С. 288–292.
4. Савелко С. О. Інвестиційно-інноваційна діяльність як чинник ефективного розвитку підприємства / С. О. Савелко // Финансовые рынки и ценные бумаги. – № 23/24. – 2011. – С. 10–15.
5. Язлюк Б. Стратегічне управління інвестиційно-інноваційним бізнес-портфелем підприємства у сфері малого підприємництва / Б. Язлюк // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (31). – С. 56–63.
6. Пашенко А. О. Стратегічне управління розвитком підприємства / А. О. Пашенко // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. Серія: економіка. – 2011. – № 2. – Т. 2. – С. 99–103.
7. П(С)БО 4 “Звіт про рух грошових коштів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99>
8. Ворсовський О. А. Вплив внутрішніх та зовнішніх економічних факторів на фінансовий потенціал інвестиційної діяльності підприємств / О. А. Ворсовський // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 2. – С. 14–17.
9. Грушевський Р. Методика прогнозування стану зовнішнього фінансового середовища підприємства / Р. Грушевський // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 4. – С. 145–149.
10. Демченко А. Стратегічний аналіз зовнішньої середовища підприємства / А. Демченко, М. Гребенникова // Маркетинг. – № 1. – 2011. – С. 40–48.
11. Гудзь П. В. Методичні основи використання програмно-цільового підходу в управлінні інвестиційною програмою розвитку металургійного підприємства / П. В. Гудзь, І. А. Нечасєва // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 1. – С. 103–109.
12. Гончарук А. Науково-практичні аспекти прийняття варіативних інвестиційних рішень / А. Гончарук // Економіка України. – 2011. – № 6. – С. 78–85.
13. Ганущак-Єфіменко Л. М. Стратегія управління проектними ризиками господарського портфеля підприємства / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – № 5. – 2011. – С. 65–69.
14. Співак С. Аналіз ефективності інвестицій методом інтервальної параметризації / С. Співак // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 4. – С. 171–177.
15. Мешков А. В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів на основі врахування факторів ризику і джерел залучення коштів / А. В. Мешков, О. Ю. Ментель // Наук. пр. Донец. нац. техн. ун-ту. Серія: економічна. – 2011. – Вип. 39-1. – С. 102–108.
16. Куценко В. Стратегія соціальної парадигми сталого розвитку / В. Куценко, О. Гарашук // Економіст. – № 4. – 2011. – С. 10–13.
17. Мельник Л. Еколого-економічне обґрунтування господарських рішень з урахуванням екстернальних ефектів / Л. Мельник, І. Дегтярьова // Економіка України. – 2011. – № 5. – С. 75–83.

18. Немченко В. В. Фінансово-екологічний стан підприємства та його оцінка / В. В. Немченко, Л. Б. Скляр // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 2. – С. 106–109.

19. Закон України “Про інвестиційну діяльність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

20. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря / Наказ Мінохоронприроди України № 639 від 10.12.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0048-09>

21. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів / Наказ Мінохоронприроди України № 389 від 20.07.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09>

22. Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами / Наказ Мінекології України № 303 від 29.08.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1097-11>

УДК 669.28:519/87

А. С. ПЕТРИЦЕВ

Запорозький національний технічний університет

С. М. ГРИГОРЬЕВ

Запорозький національний університет

РАЗРАБОТКА МАТЕМАТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ УТИЛИЗАЦИИ ЛЕГИРУЮЩИХ ЭЛЕМЕНТОВ ИЗ ТЕХНОГЕННЫХ ОТХОДОВ ПРОИЗВОДСТВА СПЕЦИАЛЬНЫХ СТАЛЕЙ

Выполнена разработка и оптимизация многофункциональной системы зависимостей технико-экономических показателей металлизации окалины быстрорежущих сталей. Определены и исследованы оптимальные области технико-экономических показателей, в результате чего выявлена возможность снижения себестоимости выплавки стали с использованием металлизированного материала.

Working out and optimisation of multipurpose system of dependences of technical-and-economic indexes of metallization of a calx of rapid tool steels is executed. Optimum areas of technical-and-economic indexes therefore possibility of decrease in the cost price of smelting of a steel with use metallized material is revealed are defined and investigated.

Ключевые слова: техногенные отходы, легирование, сталь, легирующие элементы, математическая модель, себестоимость, технико-экономические показатели.

Введение. В последние годы научной общественностью активно обсуждаются вопросы ресурсо- и энергосбережения в промышленном производстве металлопродукции [1]. Предложены и внедряются эффективные и достаточно оригинальные технико-экономические решения, позволяющие существенно сократить отставание в этом направлении [2]. Среди них отчетливо выделяются два направления: производство легирующих материалов и специальных сплавов с качественно новыми технологическими свойствами и развитие направления переработки техногенных отходов и вторичного сырья, позволяющих существенно повысить степень использования дорогостоящих ингредиентов, многие из которых поставляются из-за рубежа. В этом достигнуты определенные и промышленно-значимые результаты, однако резервы далеко не исчерпаны.

Решением перечисленных проблем с достижением существенной экономии занимались следующие ученые: Лейтман М.С., Сидоров Е.В., Крогерус Х., Хунгер Й., Фляйшандерль А., Бредехефт Р., Эндеман Г., Керкхофф Х.Ю., Грищенко С. Г. и др.

В частности Лейтман М.С. и Х. Крогерус занимались разработкой и оптимизацией методов переработки рудных материалов молибдена, вольфрама и других тугоплавких элементов методами порошковой металлургии. При этом акцент ставился на экономию при исчерпывающихся природных запасах с достижением большей экономической независимости от стран экспортеров [3, 4]. А. Фляйшандерль и Г. Эндеман занимались разработкой экономически выгодных технологических аспектов переработки оксидных техногенных отходов [5, 6]. Х.Ю. Керкхофф и С.Г. Грищенко проводили анализ ценовой ситуации на мировом рынке сырьевых материалов для специальной металлургии. В результате было выявлено нестабильность цен, со скачкообразными их изменениями, тенденция к их повышению, что приводит к усложнению налаживания долгосрочных связей с поставщиками и нестабильность обеспечения промышленности сырьем [7, 8].

Проблема обеспечения специальной металлургии редкими и тугоплавкими элементами обострилась в последние годы, в связи со стремительным ростом цен на них на мировом рынке потребления [7]. Поэтому разработка отечественных ресурсо- и энергосберегающих технологий молибден- и вольфрамсодержащих спла-